

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Bedae expositio in epistolas in Iacobi, Petri, Iohannis et
Iudae - Cod. Aug. perg. 122**

Beda <Venerabilis>

[Reichenau ?], [10. Jahrh.]

Expositio in epistolam Petri primam

[urn:nbn:de:bsz:31-61987](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-61987)

4
fitione uitae melioris abscondit. & sua quoq; in quib; cumq; offendit errata.
ab inuita eius qui omnia uide & proximum curando contigit. Juxta illud psalmista
Beati quorum remissae sunt iniquitates & quorum tecta sunt peccata, nō obliuiscit.
haec hortans beatus iacob; qui superius ait. Nolite plures magistri fieri fratres mei;
Ibi namq; in per factos impropria actione. magisterii officio. quod ipse iactantiam quē
rebat subire. hic uero instructos & omni parte. quid erga salutem proximorum. per amorem
fraternitatis agere debeant edocet. quod enim hic doctor faceperhibetur.
hoc alio loco caritas facere memoratur. dicente beato apostolo petro. qui a caritas
operit multitudinem peccatorum. Nec praeter eundem quod haec errantis con
uersio. non solum loquendo. sed plerumq; & iam bene agendo perficitur;
Nam si quis & iam lingua tacentes proximis exempla bonae actionis ostendit. eosq; ad
imitanda quae neglexerant. elemosinae. uel hospitalitatis. uel aliorum
operum uirtutum conuertit. officium profecto doctoris & sequitur. ac pro eius
quem corripuit saluatione fratris. certam a pio iudice mercedem consequitur;

EXPLICIT LIBER EXPOSITIONIS IN EPISTOLA IACOBI

APOSTOLI IN EGIT IN EPISTOLA BEATI PETRI APOSTOLI

Petrus apostolus ihu xpi. electus ad uenit dispersionis ponti. galaciae. cappa
donae. asiae & bithyniae; ad uenit latine grece proseliti dicuntur. quo
nomine appellabant iudei. eos qui de gentibus nati in dnm credere. & circum
cisione accepta iudaico more iuxta di legem. uitam ducere uoluerunt. De
quorum numero fuerit quidam eorum. qui in scō pēnte cor. res. quo apostoli spm̄ scm̄
in ignis uisione perceper. ad predicationē eorum xpo crediderunt. dicente
scriptura. quod iudei quoq; & proseliti ad essent. electos ad uenas dicit. quide
gentilitate ad agnitionem. ac susceptionem diuinæ legis. ac perceptis sacra
mentis legalib; ad acceptationem gratiae fidei puenire meruerunt; Unde
sc̄ hieronimus de his loquens ait. qui a petrus post episcopatum antiochenis
ecclesiae & predicationē dispersionis. eorum quide circum sione crediderunt

in ponto galatia capadotia asia & bithinia / secundo anno claudi ad & pugnan-
dum simonem magum romam pergit, sed & nos si ueraciter cum proph&ado die
repossumus. qm incolae nos sumus apud te in terra & peregrini sicut omnes patres
nri. Ad nos quoq; epistolas beati p&ri credite scriptas. ut & nob scriptas & missas
legere debeamus; Deniq; in ipsis epistolis quasi alibi patria habentes nos a simon&
dicent; Karissimi obsecro uos tamqua aduenas & peregrinos. abstinete uos acar-
nalib; desideriis; Quod uero adiungitur. dispersionis. significat quia disper-
si sunt ab hierosolimis in persecutione quae facta fuerat sub stephano uel certe
aliis multis factis persecutionib; sint profide. uel iudeis uel gentib; afflic-
ti. a propriis ^{sepe} sedib; pulsii. ut actib; apostolorum legimus. Sed & paulus ad
galatas. Tanta inquit. passis estis sine causa. sitamen sine causa. Dispersionis inquit
p&ngulatae. capadotiae. asiae & bithinae; Omnes haec prouintiae sunt grecoru
in asia. Sed & alibi bythina e in europa. de qua illi qui in asia sunt. bythini
originem ducere p&hibentur. Illa aut quae in asia e bythina uocatur & maior
frigia. quae in hiera flumine & galatia determinata, Secundum prescientia
di patris. in sanctificatione sps. in obediencia & asper sionem sanguinis ihu xpi.
Adherent hi uersiculi ad hoc quod dixerat. Electis ad aduenis. Electi namq; erant
secundum prescientia di patris. Unde & paulus ait, Quos presciuit. & p&destina-
uauit. conformes fieri. imaginis filii sui; & alibi sicut elegit nos in ipso ante
mundi constitutionem; Electi aut erant ad hoc ut per dationem sps sanctificarentur.
emundati ab omnib; peccatis ut oboedire inciperent dno ihu xpo. qui per in oboe-
dientiam protopla. sti perierant. ut asper si sanguine eius. potestatem satang-
uitarent. sicut israhel per agni sanguinem. egyptiorum dominatum ded-
nauit. Asper sionem autem ^{dicit} more scripturae uicens. ubi quae sanctificanda erant
sanguine hostiarum solebant asper gi; Ceterum ipse dicit manifeste deo.
Nisi manducaueritis. carnem filii hominis. & biberitis eius ^{sanguis} non habebis uitam
in uobis; Gratia uob & pax multiplic&ur. Ut quod bene coepistis. perfecte
complectis; Bene primo gratiam post ea nominat pacem. quia sine gratia
xpi. ad pacem reconciliationis puenire non possumus. Immo nil pacificum.

nis per gratiam eius habere ualemus; Benedictus dr̄ & pater dñi nri ihu
 xpi; Itadō patri laudes benedictionis refert. ut dñm saluatorem nostrum.
 & dñm esse monstrat & hominē. Cum enim dicat. dr̄ & pater dñi nri ihu xpi.
 Dñm quidem dñi nri ihu xpi appellat. Quia ipsum dñm xpm hominem fac
 tum fuisse meminit. patrem autē dñi nri nominat. quia eundem dñm nrm
 di filium semp & factis non dubitat. per resur rectionem. Quisecundum ss
 magnam misericordia sua. regenerauit. nos in spem uiuam. ihu xpi & mor. ss.
 tuis; Jure bēdicitur a nobis dr̄; quicum nris meritis generati fuisset ad
 mortem. suanos misericordia. regenerauit ad uitam. hoc per resurrectio
 nem filii sui. Cum in tantum nram diligeret uitam. ut illum pro hac morti dis
 poneret. at quae eidem morte per resur rectionem destructa. spem nob. exempli q;
 sur gen di. monstrat. Mortuus ē nam q; ne nos morti timeremus. resur rex.
 amor tuis. ut & nos. p eum resurrectōros esse speremus; In hereditatem. in cor
 ruptibilem & in contaminatam & in mar cesibilem; In corruptibilem. ss)
 quia uita caelestis nec senio nec morbo nec morte. nec aliqua mestitia tangitur;
 Incontaminatam. quia nullus in eam potest in mundus intrare. Inmarcesibi
 lem. quia nec in p̄s. beatorum hominum mentib; longo usu. caelestis illa conuersa
 tio. ualē aliquando uiles esse. quomodo praesens saeculi luxus & deliciae solent
 nonnumquam. diutina consuetudine & usu infatidū uerti; Conseruatam
 in celis in nob; Conseruatam in uob dicit. pro eo ut dicitur & uobis. id est
 ad hoc conseruatam nunc. ut tempore praesentato uobis reddatur. in celis. uel cer
 te conseruatam in celis in uob; Quia qui dedit credentib; potestatem filios di fieri.
 ipse dedit potestatem. hereditatem in celis accipere. per se uenando usq; in finē.
 ut salui sint; & ideo conseruatam ^{dic} in illis hereditatem quorum meritis iuuante dño
 perueniendum nouit ad illam; Quia qui non ser uauer disciplinam patris herē
 ditatem ^{ab eo} non merentur accipere; Quin uir tutei custodi mini per fidem in salute
 paratam reuelari in tempore nouissimo. & dñs ait in euangelio. In domo patris mei
 mansiones multae sunt; & iterum non ē meum dare ^{uob} sed quib; paratū ē a patre
 meo; Paratae sunt ergo sedes in regno di. paratae mansiones in domo patris

parata salus in celis; tantum faciat sed dignum. qui accipere desiderat. Sed quoniam nemo
suo tantum conamine dignus fieri suis uiribus; ad & eman potest uenire saluon.
recepte mittitur; qui in uirtute dei custodimini per fidem; Neq; enim quisq; sua
libertatis ^{potentia} custodi ri ualeat in bonis. sed illius p omnia querendu est auxilium.
ut proficiamus. a quo in uirtute bonae actionis accepimus. Quod hinc in quibus
In quo & ut abiat. modicum. nunc si oportet contristari in uariis temporibus
quod dicit in quo significat in eo qd tēpore nouissimo salus parata reuelabitur de clz in uirtute
De quo & dicit ait. uerum uidebo & gaudebit cor uirum. & gaudium uirum nemo tollet
a uob; modicum nunc si oportet contristari; Oportet inquit contristari
quia non nisi per tristitiam seculi labentur. ^{causatione} potest ad gaudia & eterna uenire; Modi
cum aut dicit qui uideret & eterna retribuetur. breue uidebitur. ac leuicorum
fuisse. quod in seculi tribulationibus graue uidebatur. & certum; Ut probatio fidei
urae. multo pretiosior sit auro. quod pignem probatur; & sapientia eliber. pessi
ones scorum ^{auro} quod per ignem examinatur comparat dicens de dno; Tamquam aurum
in fornace ^{probatur illos} & quasi hobo caustae. hostie accepit illos; Quia nimirum quos in
caminotribulationis fideles probauit. hos in gaudio retributionis quasi pla
cabilem sibi hostiam sumit; & bene patientia scorum auro assimilatur. quia sic
in & illi pte zoro iura uis aliquid non est. ita haec apud dnm omne laude dignissima; hinc &
enim scriptum est; precliosa in conspectu dmi mors scorum eius; sicut enim aurum
in fornace clausum ignibus examinatur. prolatum uero foras cuius sit fulgoris
apparebit. ita fidelium constantia inter fidelium quidem. contempnibilis ui
detur ac stulta. sed ubi tempus ^{probatur} retributionis finito certamine tribulationum.
affuerit ^{tunc} gloriae quantum flammis passionum profecerit. eorum uirtus
ostendit; Unde apte subiungitur; Inueniatur in laudem. & gloriam & honore
in reuelatione ihu xpi. Inueniatur aut in laudem probatio fidei. cum laudens
etiam iudex dicit; Et uniuersis deditis mihi manducare. & cetera; Inueniatur in glo
ria cum premittit. eandem glorificans; Venite benedicti patris mei possidete
pantum uob regnum a constitutione mundi; Inueniatur in honorem cum eade
trib; impius in supplicium & eternum. Iusti ibunt in uitam & eternam;

De quo ait ipse: quis mihi ministraverit honorificabit eum pater
 meus; Quae cum uideritis. & uultibus letitiam enarrabili & glorificata. //
 & paulus ait: quod oculus non uidit. nec auris audiuit. nec in cor hominis ascen-
 derunt quae preparauit deus diligentibus se. De qua salute quesierunt & seruitatis prophetae.
 qui de futura in uobis gratia prophetauerunt; & qui etiam & seruitati sunt in occulto ad nos
 uel ab angelis. de futura euangelii gratia. Quando uel quo ordine. salutis & etiam mun-
 do adueniret. Quae in eorum libris inueniuntur. Unde & unus & eorum promagno scientie
 salutaris amor. uir desideratus appellari ab angelis meruit. Prophetae uero
 aut loquendo palam hominibus. exponendo quae in occulto in eterna contemplatio-
 nis. ipsi cognouerunt. Seruitantes in quo uel quale tempore significat in eis. //
 spiritus christi prenuntians eis quae in christo sunt passionis. & posteriores glorias;
 Has glorias significabat euangelista cum ait. Spiritus enim nondum erat datus.
 quia ihesus non dum erat glorificatus. Duae sunt autem glorificationes. secundum suscep-
 tionem hominis formam. una quae sursum est amor cuius alia qua ascendit in celum. ante
 oculos discipulorum suorum. Restat tertia & ipsa in conspectu hominum cum uene-
 rit in imagine patris. & sanctorum angelorum. ut reddat unicuique secundum op-
 eris. Quibus reuelatum est. qui non sibi ipsis uobis aut ministrabant ea quae nunc nun-
 tiant uobis. Inter multa archana quae reuelata prophetis cum diligenter de
 salute futura scrutarentur & quaererent. & iam hoc illis reuelatum est. quod non in diebus
 ipsorum eadem salutis. sed in uiribus potius qui in fine saeculorum nascuntur. esse ad usum
 temporibus. Haec ideo dicit. ut amonet eos curam gerere salutis oblate qua
 tunc sperant amabant prophetae. Desiderantes illos tempore uiuere in mun-
 do. quo ablatis & mundo statim licet celestia regna conscendere;
 Per eos qui euangelii ueritatem in uobis. spiritu sancto missa de caelo. Supradixerat prophetis
 spiritus christi prenuntiasse passionis eius & posteriores glorias. & nunc dicit eadem ueritas
 totos eis annuntiasse spiritu sancto missa de caelo. Unde patet quia idem spiritus christi erit in
 prophetis prius. qui post modum in apostolis. Ideoque eandem fidem. passionis christi
 & posterioris gloriae. utriusque populis predicabant. illi ad huc uentura. isti uenisse.
 Ac hoc unam esse unam esse ecclesiam. cuius patris carnalem dominum aduentum praecesserit.

passi sit altera secunda, In quem desiderant angeli prospicere. Constat
pro certo quia tanta eius qui passus est pro nobis hominis ihu xpi. posterior gloria fuerit
sit. ut etiam angelice in celo uirtutes cum sint & eterna felicitate perfectae. non solum in
mortalium ditatis magnificentiam. sed & assumptae humanitatis eius claritatem.
semper aspiciere gaudeant. Verum diligentius intuentur. quomodo dicat quod eum
desiderant angeli prospicere. cum desiderium dici non solet. eius rei quam habe-
mus. sed quam uolumus habere. Nam nemo desiderat quod habet. quomodo in xpi
ergo prospicere desiderant. cuius cernere faciem numquam cessant. nisi qui a contem-
platione diuinae personae. ita supra patriae. cuius beatificat. ut ineffabili noua ordi-
ne. & semper uisa eius gloria sati entur. & semper eius dulcedinem quasi nouam in sa-
crabiliter esuriunt. Nam sicut beatus ^{papa} Gregorius. de deliciis corporis. in fine dis-
tinguens ait. Corporales deliciae. cum non habentur. graue in desiderio accendunt.
cum uero habitae eduntur. commedentem protinus in fastidium persati & extenuerunt.
At contra spirituales deliciae. cum non habentur in fastidio sunt. cum uero habentur in desi-
derio. tantoque a comedente amplius esuriuntur. quanto & ab esuriente amplius
comeduntur. In illis appetitus saturitatem saturitas fastidium generat. In istis autem
appetitus saturitatem. saturitas appetitum parit. Augent enim spirituales deliciae
desiderium in mente dumstant. Quia quanto magis earum sepe percipitur. eo
plus cognoscitur quo amplius ametur. Potest autem quod ait in quem desiderant
angeli prospicere. & iam de spiritu sancto recte intellegi. De quo propheta miserat. qui euan-
gelizauerunt in uos. spiritu sancto de caelo. Nam quae hoc beatus petrus ad gratiam
refert diuinae pietatis quod eum quae tanguntur. & gloriae ut semper eius uisio
+ maiestatis sicut & ipsius patris. & filii quae in mirum una eademque est desideretur ab angelis
in caelis. causa salutis humanae ad terras spiritum miserat. atque in illustrandis fidei lumen
in uobis infudit. Propter quod succingat lumbos mentis uiae sobrii perfecte sperate
meam quae offeratur uobis gratiam. in reuelatione domini ihu xpi. Qui uobis hoc promissum
inquit. ut reuelationem uideatis post hanc uitam. quam nunc angeli uident.
Quanto magis gratia uobis ^{missa} tanto amplius digni esse curate. ut ea percipete
ualeatis. Succingit lumbos mentis. qui hanc uiam a cogitatione restringit.

Et recedatur. Spentue meā quae offertur uob̄ gratiam in reuelatione ihū xpi.
 quia qui succinctis lumbis menas. id est & mente & corpore castus dñi aduentum
 & peccat merito quando reuelatur sperat. Nam qui dño se placere non nouit.
 merito spe bonorum caret. nec tunc redueniat mēdit. Quasi filii oboedi
 entiae. Recte filios oboedientiae uult illos uult illos & iuste quos in prefatione
 in oboedientiam. & asper sionem sanguinis ihū xpi dixerit. electos; sed secund
 eum qui uocauit uos sc̄m. & ipsi sc̄i in omni conuersatione; huic simile ē illud
 in euangelio. Estote ergo & uos perfecti sicut & pater uester celestis perfectus
 est; & si patrem inuocatis eum dicendo in oratione. pater noster qui es in celis.
 Qui sine acceptatione personarū iudicat secundum unius cuiusq; opus. Non ut
 pater carnalis. qui filius peccantib; indulgentius. parcere quam falsis consueuit.
 pater autē dī tantis peccatis & uisitatōe. utter uos humiles atq; oboedientes. imma
 & iam hostes. sibi manum dantes. mūtē in adoptionem filiorum. & rursum eos qui
 filiorum nomine uidentur honorabiles. pro culpa in oboedientiae. prorsus he
 reditatis p̄p̄tuae reddat & sortes. Immo te in colatus ur̄i. tempore conuersationis;
 Ne uidelicet per desidiam & negligentiam. tantoparte existatis indigni. & dū
 tempore presentis in colatus securi sitis. ad premissam patriae beatitudine. per
 uenire non possitis; Scientes quod non corruptibilib; auro uel argento
 redempti estis. de uana uerā conuersatione. patris & traditionis. sed pretio
 so sanguine quasi agni incontaminata & immaculati ihū xpi. Quantomaius ē
 pretium. quo redempti estis a corruptione uitae carnalis. tanto amplius timere
 debeat. ne forte ad corruptionelam uitiorum reuertendo. animōs ur̄i redemptoris.
 offendatis. Renati non & semine corruptibili. sed in corruptibili p̄ uerbum. 11
 dī uiuēt & permanent in sc̄m; tale ē in euangelio iohannis; his qui credunt
 in nomine eius; qui non & sanguinib; neq; & uoluntate carnis. neq; & uolun
 tate uiri. sed & dōnati sunt; Sicut ergo incorruptibile ē pretium do
 minice passionis. quo redempti sumus. ita & iam incorruptibile ē sacra
 mentum fornis sacri. quo renas cimus. quae ita sibi inuicē connectuntur;

ut unum nobis sine altero salutē conferre nequeat; Qui animi
dn̄i ut nos tempore incarnationis suae. sacro sanguine simul omnes rede-
mit. ut nos quoque nō tempore. unitim per regenerationē baptis mi. ad
consortium eius dem regenerationis. puenire debeamus. De qua regeneratione
benedicitur; Quia non & femine corruptibili. sed p uerbum di uiui & p ma-
nentis in x̄o. Agatur. ut hinc colligatur. quia & femine ^{siq̄} corruptibili.
caro quae corrumpitur nascitur. sic per aquam uerbo di consecratam.
uitam nob̄ quae finem nesciat tribuitur. Quod & iam apte prophētico asseruit
testimonio subiiciens; Quia omnis caro foenum. & omnis gloria eius. tanquā
flos foeni; & aruit foenum & flos decidit. uerbum autē dn̄i manet in x̄o.
Sicut ergo corruptibilis coruptibilem. caro generat carnem. ita uer-
bum dn̄i quod manet in x̄o. & eam hinc. quos aqua recreat in carne
simul & anima uitam dat. Huius testimonii sc̄s ciprianus ^{in libris} de habitu uir-
ginum ita meminit; Clamat inquit esaias dicens. Omnis caro foenum &
omnis claritas eius ut flos foeni. Aruit foenum & flos eius decidit; sermo autē
dn̄i manet in x̄o. Neminem xp̄ianum de deo & maxime uirginem claritatem
illam computare carnis. & honorem. sed solum ^{appellare} sermone ^{di} bona in x̄o
mansura complecti; Aut si carnes sit gloriandum. Tunc plane quando in nomine
dn̄i confessione cruciatur. quando fortior femina uis torquentib; inuenit.
quando ignes. aut cruces. aut ferrum. aut bestias. patitur ut coronetur. Illa sunt
carnis pretiosa manilia. illa corporis ornamenta meliora; Non autē
turbat lectorem ^{q̄d} in hac prophēta sententia. ille claritatem. nra translato
gloriam posuit; Nāq; & uno greco quod ē doxa. utrumq; solē & latine transferri;
Deponentes igitur omnem maliciā. & omnē dolum. & simulationes. & inuidias.
& omnes detractiones. sicut modo genti infantes. rationale & sine dolo lac concu-
piscite; Qui renati estis nup̄ inquit. & filii di p baptisma facti. tales modo estote
per studium bonae conuersationis. quales recens editi infantes. per naturam innox
& casti. ignari uiciorum. & dolere. & doli. simulare. inuidere. detrahere. aliiq; huius

modi uitae mancipari. omnino diu ignorantes. Qui sic lac maternum natu-
 ralter desiderant ut ad salutem crescete atq; ad panem comedendum. Ita & uos
 simplicia fidei rudimenta primo de ecclesiae uberibus quere. hoc e de utriusq; testa-
 menti doctoribus; quia eloquia uel scripsere. uel & iam uiua uos uoce predicant.
 ut bene dicitur uenite ad refectorem panis uiui qui de celo descendit hoc
 est per sacramenta dominicae incarnationis quibus nati estis. & quibus nutriti per-
 uenatis ad contemplationem diuinae maiestatis. Rationabile inquit & sine dolo lac
 concupiscite ut in eo credat in salutem. Precepto concupiscendi lac uerbi tangit
 eos qui ad audiendas lectiones sacras inerti & fastidiosi adueniunt. Ignari uerbi
 scilicet & summi. de qua dicitur ait. Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam. Ideoq; tardius
 ad perfectum salutis incrementum peruenientes. quo possunt solidi uerbi cibo refici.
 Si id est archana cognoscete diuina ut maiora facere bona. Si tamen gustatis quoniam
 dulcis est dominus. hoc inquit pacto dimittat emendata cordis uiri malitia & spurci-
 tia uitalem christi alimoniam concupiscite. si diuina dulcedinis quantitas multitudine
 sapitis. Na qui nihil de superna sua uitate animo gustat. non e mirum si hunc terrestri-
 bus inlecebris sordidare non uideat. Bene autem psalmista gustate monent. quoniam dulcis
 sit dominus. Quia sunt non nulli qui non dedito sentiunt. quoniam dulces interius sapiat
 sed quae & cui sum & ceterius sonat. quia & si secreta quaedam intellegendi percipi-
 unt. eorum dulcedinem & perire non possunt. & si nouerunt. quomodo sunt.
 ignorant tamen ut dixi. quomodo sapiant. & quoniam in ipso psalmo. de quo hunc uer-
 culum assumpsit. promissum e. Accedite ad eum & illuminamini. Recte beatus
 petrus subdidit dicens. Ad quem accedentes lapidem uiuum. ab hominibus quidem
 reprobatum. a deo autem electum & honorificatum & honorificatum. & hoc de lapi-
 de testimonium sumpsit & psalmo. ubi scriptum e. Lapidem quem reprobrauerunt
 edificantes. hic factus e in caput anguli. quod ne quis iudicio sensu putat e de mate-
 rial lapide a propheta amatum qui in edificio terrene cuiuslibet domus. con-
 tra hominum dispositionem diuino iudicio imponetur. Consultis addidit uiuum.
 ad quem accedentes inquit. lapidem uiuum. ut de christo dicere significet.

qui recte lapis appellatus est qui in carne uenient edificatio scilicet ecclesie quo
hanc confirmare se semetipso dignatus est. Uiuus autem qui adicere potuit. Ego sum
uia ueritas & uita. Qui ab hominibus reprobatum est. Cum dicerent non habemus regem
in ueritate. Ad deum autem electus. cum ait ipse. Ego autem constitutus sum rex ab eo & cetera
& honorificatus. quando post mortem crucis dei illum & altum & donauit illi nomen.
quod est super omne nomen. & cetera. & ipsi tamquam lapides uiui super edificationem domus
spirituales. Super edificationem illos dicit. quia sine domino ihesu christo lapides scilicet & uiui.
nulla spiritualis edificatio stare potest. fundamentum enim aliud nemo potest ponere.
preter ipsius participationem. fideles lapides uiui efficiuntur. qui per infidelitatem
lapides mortui fuerant. duri scilicet & insensibiles. quibus merito dicitur. Auferam
a uobis cor lapideum & dabo uobis cor carneum. Sed tamquam lapides uiui ad spirituale
edificium aptantur. qui per discretionem eruditi doctoris. amputatis acerbis & cogi-
tationibus superfluis. uelut icu quadrantur securis. & sicut ordinem lapidum
in periculis. portantur ab aliis. ita portantur fideles quique. per
apostolorum & ceterorum in ecclesia iustarum. portant ipsi sequentes per doctrinam & tolerantiam
usque ad ultimum iustum. Qui cum a prioribus portatur. quem portare debet ipse.
sequens non habebit. Qui autem omne edificium portat. & ipse anemine potestur. dominus est
christus. unde & lapis a propheta in fundamento fundatus. Item lapides uiuos appellat
electos. ut conatum in finem & bonam intentionem. siue actionem eorum. qui preueniente se
ad comitate dei gratia semper & er certi semper & er eorum debeant. Mortuam id est
materiales lapides cum preparantur aut ponuntur in edificio. nil ipsi labore operantur
uiuam nil per se. nisi cadere possunt. Sed quomodo cumque & ubi cumque. a structore po-
siti fuerint. ita ibidem insensibiliter. perdurant. aut & iam lapsi decidunt. Non autem
nos beatus petrus talem lapidum durum atque insensibilitatem uult imitari. sed
tamquam lapides uiuos fundamento super edificationem. Ut uidelicet uiuam nos gratia
sobrie & iuste & pie uiuendo cooperemur. Iuxta & exemplum eius qui dicebat. & gra-
tia eius in me uacua non fuit. sed plus omnibus illis laborauit. Uiuus namque lapis in
edificatio scilicet ecclesie & fitur. qui ne gratiam dei frustra accepisset & sedulus laborat

contendit & ne aliquid eiusdem pulchritudinis ^{lib} & tribuisse uideretur. Vigilanter
 adiunxit. non aut ego sed gratia dei mecum; Tamquam ergo uiuus lapis aedificatur
 xpo in domo eius. Quicumque enim donante & adiuuante ipso. bonis indefessus
 insistere curat operibus; atque per gratiam regenerationis scilicet ecclesiae. incor
 poratur nihil amplius pro sua salute operari studuerit. hic quasi mortuus lapis
 celestis prorsus edificio indignus. ideoque abiciendus diuino & amine atque alius
 quid dignus est loco eius ut substituendus. Iuxta preceptum leuitici. in quo leprosi do
 morum lapides a sacerdote inspicuntur. & si purificari nequiverint. iam inter in mundos
 computari. ac de ordine mundorum lapidum. precipiuntur erui; Sup edificamini
 inquit domos spiritalis. Illas domos spiritalis dicit fieri debere. Cum sit una ecclesia
 domus xpi. & electis omnibus angelis & hominibus condita. Quomodo cum sit una
 ecclesia catholica toto orbe diffusa. sepe pluraliter appellantur. ecclesiae.
 Propter multam faciem scilicet fidelium conuenti cula. uariis tribus; linguis &
 populis directa. Unde dicit ipse. ego ihc misi angelum meum testificari uob
 in ecclesiis. Nec preter eundem. quod quidam codices habent numero singula
 ri. sup aedificamini domus spiritalis. Alii. sup edificamini in domum spiritalis.
 In quoniam uirtus ipsa totius scilicet ecclesiae commendatur aptius.
 Cum aut dixisset sup edificamini domos spiritalis siue domus spiritalis. Addidit.
 ¶ Sacerdotium sem. Quomodo manifestis sim. e nos hortatur. ut sacerdotium sem ipsi
 & istentes. sup edificemur supra fundamentum xpi. Omnem ergo ecclesiam.
 sacerdotium sem appellat. quod sola domus aaron in lege. nomen. & officii
 um habuit. Quia nimirum omnes summi sacerdotis membra sumus. cuncti
 ¶ oleo lictitiae signamur. uniuersis congruit quod subditur. Offerre spiritalis
 ¶ hostias acceptabiles deo per ihc xpm; Spiritalis aut hostias operantia. elemosy
 nam & preces dicit additione carnalium in lege uicinarum; Quae aut in conclusionem dicit
 per ihc xpm. ad cuncta quae premiserat. pertinet. quia per ipsius gratiam & sup edi
 camur in illo. per architectos sapientes. hoc est ministros noui testamenti. & domus
 spiritalis efficimur. per spm eius. contra pluuias. uentos. flamina temptationum uirtu.

& facer donio scō participare. & boni aliquid acceptabile do gerere non nisi
per ipsum ualeamus. Sicut enim palmet non potest ferre fructum a semetipso
nisi manserit in uita. sic nec uos inquit nisi in me manseritis;
Propter quod continet scriptura. Ecce pono in sion lapidem summum angula
rem electum pretiosum. Hoc testimonium de se uapont. ad confirmandū
hoc quod premiserat. ad quem accedentes lapidem uiuum. Atruent & affir
mans. dnm saluatorem propter firmitatem suā lapidem a proph^{uorū} & is. & quid addit.
Omnis qui crediderit in eo non confundetur. Propter hoc ponit quod dixerat
& uos tanquam lapides uiui sup edificamini. Pulchre aut conuenit hic proph^{etia}
& apostoli sermo quod dicitur accedentes ad lapidem uiuū uel credentes in eo non
confundi. Illius psalmi uersiculo in qua cum dictum esset accedite ad eū
& in luminamini. Continuo subiunctū & uultus uiri non erubescunt;
Cui simile ē quod iohannes ait. & nunc filioli manete in eo ut cum apparuerit
habeamus fiduciam. & non confundamur. ab eo in aduentu eius. Uobis igitur
honor credentib; Ille enim ut non confundamini ab eo in aduentu
eius. sed sic ipse ait. si quis mihi ministrauerit me sequatur. & honorificabit
eum pater meus. Non credentib; aut lapis quem reprobauerunt edificantes;
ut sicut illum reprobauerunt edificantes altus suos nolentes eū in fundamēto cordium ponere
ita & ipse reprobatur ab eo in uentū eius nolente illo tunc eos qui se reprobau
erunt in edificationem accipere ^{de uoluntate} quae ē in celis. & haec distinctio honoris
credentium; non credentium aut reprobatio. hucusq; pertingit. hinc. res
de credentib; infert. hic factus ē in capite conculi. Quia uidelicet sicut lapis
angula^m duos parietes coniungit. ita dñs iudeorum plebem & gentium in una
sibi fidei societate copulauit. Ac mox de infidelib; addit. & lapis offensionis
& peccati scandali. hinc & paulus Nos inquit predicamus xpm crucifixum iudas
quidem scandalum gentib; aut stultitiā. His qui offendunt uerbo nec ce
dunt in quod & positū sunt. Offendunt uerbo qui eo ipso qui uerbum dī audire
eos contigit. Offendunt animo dum nolunt credere quod audiunt. quorum stul

etiam & agerando subiecit. nec credunt in quo & positus sunt. quia in hoc positus
 id est in hoc per naturam factus sunt homines ut credunt deo. & eius uoluntati obtem-
 perent. salamone autem factus cum ait. Omnia & mandata eius obserua-
 hoc est enim omnis homo. id est in hoc naturaliter factus est omnis homo ut dicitur in
 mandatis eius ob seruanda. Quidam codices habent in quo & positus. quod in-
 tellegitur hoc iuxta ^{hoc} quod paulus de deo loquens ait. In ipso enim uiuimus &
 mouemur & sumus. Vos autem genus electum reges sacerdotum. gens sancta popu-
 lus acquisitionis hoc claudis est monium quondam in quo de populo per moysen
 datum est. quod nunc & cetera ab. dat apostolus per & rursus. quia uide licet in xpm
 crediderunt. qui uelut lapis angularis in eam quam in se ipsis habuerat. ita
 gentes adunauit. quos genus electus uocat propter fidem ut distinguit
 ab eis. qui lapidum uiuum reprobando facti sunt ipsi reprobi. Regale autem sacer-
 dotum quia illius corpori sunt uniti qui & summus & sacer dos est uerus
 regnum suis tribuens iudex. & ut pontifex eorum peccata sui sanguinis hostia
 mundans. Regale sacerdotum eos nominat ut & regnum sperat per pccatum
 & hostias immaculatas conuersationis. deo semp offer rememinerint. Gens quoque
 sancta & populus acquisitionis uocantur iuxta id quod apostolus paulus pro-
 phetae exponens sententiam dicitur. Justus autem meus & fidelis uir. quasi
 subtraxerit se non placebit animam eius. Nos autem inquit non sumus subtrahendi
 omis in pdtionem. sed fidei in acquisitionem animas. & in actibus apostolo-
 rum. uos sps scs posuit epos regere ecclesia dni quam ad quesiuit san-
 guine suo. Populus ergo acquisitionis factus sumus in sanguine nri redemptoris
 quo erat quondam populus israhel redemptus sanguine agni de egypto
 Unde & in sequoq; uersiculo mystice uideris recordatur historie. & hanc edia
 nouo di populo spiritaliter docet implendam dicens. Ut uir tuus annuntias eius
 quid e tenebris uos uocauit in ammirabile lumen suum. Sicut enim hi quid e
 egypto. seruitutes liberati sunt per moysen carmentium phale per transiitum maris
 rubri & demersum pharaonis & exercitum dno cantarunt. ita & nos oportet p acceptam

in baptismo remissionē peccatorū dignas beneficis celestib; rependete gratias.
Namq; egypti qui populum dī affligebant. qui tenebris uel tribulationes in
terpreantur. apte per sequentia nos peccata sed in baptismo delecta significant.
Liberatio quoq; filiorum israhel & ad promissa olim patris perductio. congruit
mysterio nr̄e redemptionis. p̄ quam ad lucem sup̄ne mansionis illustrant nos
adducente xp̄i gratia tendimus. cuius lucem gratia & iam illa nob̄ & ignis colūna
monstrauit. quae eos & impro n̄tē illo at tenebris defendit nocturnum & ad p̄
misit patrias sedes inerrabili ^{calce} sede p̄ duxit. Quia quando non populus nanc
aut populus dī. qui non consecuti misericordiam nunc aut misericordiam
consecuti. Indicat apte per hos uersiculos. quia his quide gentib; ad fidem uene
rant. hanc scripsit epistolam. qui quondam alienati a conuersatione populi dī
tunc p̄ gratia fidei populo sūto. eius adiuncti. & misericordia quā sperare
non nouerant. ecce p̄ti. ad sumit̄ eos de propheta osee. quide uocatione gentiū.
p̄cinent. Vocauit inquit non plebem meā. plebem meam. & non in misericordia
consecutam misericordiam consecuta. & t̄ ubi dicitur ē non plebi meo uos
ibi uocabuntur filii dī uiui. Carissimi obsecro uos tamquam aduenas & peregrinos
nos ab ^{uor}stinē carnalib; desideris. Quae militat aduersus animam. huic usq;
beatus p̄c̄rus generaliter ecclesiam instruit. & explicans uel beneficia quib; nos
diuina p̄c̄as ad salutem uocare. uel dona quib; aliquando iudges nunc aut nos hono
rare dignas. hinc diuersas fidelium p̄sonas sollemniter hortatur. ne secuta
sp̄i gratia. carnaliter uiuendo reddant indignos. ne qui reguli ac sacer
dotali uocabulo sunt insigniti. uitiorum militia subacti a condonate uel
p̄missis sibi nobilitatis gloria degenerent. Itaq; primo liberos & ser uos. dein
demulentes & uiros specialiter alloquitur. ac postea inter locutionē generalis
& hortationis semper quoq; & adulescentes qualiter sese agere debeant
ostendit. apte ad liberos docet ac carnalib; abstinet desideris. quib; sola
libtas uite remissionis maiora in locabrurum tallamum tolerare pericula.
Quae militat aduersus animam. qui ad unum ^{uor}centis blandientib; caro uenerit

subiungatur iam uitiorum exercitus firmiter aduersus animam armatur. quos con-
 spicienter aduenas uocat & ^{& peregrinos}ominus terrenis reb; animū subponant. quos patriam in ce-
 lis habere meminerint. Namq; hoc ditare in hac uita inter electos solis & reprobor;
 quod electi peregrini nunc & exules patriam expectant in futuro tantoq; min;
 impresentia gaudis delectantur caducis. quanto futura sine fine gaudia se sperant
 accipere. & in eternum regnare cum xpo. At uero reprobi hic habent patriam huius
 solum uita desideris norunt hinc ite. Ideoq; post hanc uitam in exilium peraguntur
 perpētuum ubi cunctis carentes uoluptatib; solam totamq; mentis patiantur aduersa;
 ¶ Ut in eo quod dicitur de uob; tamquam de male factorib; & bonis operib; uos conside-
 rantes glorificent dñm in die uisitationis; Plerumq; enim contigit ut pagani
 qui fidem xpianorum uituperabant quate deos suos deliquissent postmodum
 considerantes castameorum conuersatione & inuicem in xpo animum consistere eis
 daribet magisq; dñm glorificat ac laudate inciperent. qui bonitate ac iustitia
 cultoru suorum bonus esse probaretur. & iustus. Glorificent inquit dñm in die
 uisitationis hoc ē in tempore & tribu nonis quanta uob; sit gloria p dñm donanda.
 iam nunc agnoscant in creduli cum uos instat in obstantia pericula illum sequi
 perspexerint; Subiecta est tota omni humane creature propter dñm. Omni humane
 creaturae dicitur omni dignitati hominum omni personae omni principatus
 cuius diuina dispensatio subdi uoluerit hoc ē enim quod ait propter dñm;
 Qui non ē potestas nisi a dō. & qui potestati resistit di ordinatio ni resistit;
 ¶ Qui a creaturam subsequenter & ponit adiungens. Si ueregi quas ipse
 cellenti siue ducib; tamquam ab eo missis Ideo regnum & ducib; non ait
 & dominis dicit. quia hoc in loco illos specialiter ut p̄ fati sumus instruit
 qui sunt domini seruoru. Subsequenter uero & ser uos quo modo dominis famu-
 lentur amō. Docet ergo fidelis famulos uidelicet & est huius regis & iam mundi
 potestatib; subdi. ne uel in hoc fidei & religioni xpianae possit detrahi quā
 per eam humane conditionis iuratur bentur. Nam & ita potest recte intellegi
 quod dictum ē. omni humane creature ut significetur. & fidelib; & incredulis

mutat. Vult aut^{no} beatus petrus liberos esse a seruitio culpae ut seruitio
 nisi boni & fideles permanere possimus. Unde subsequenter adiungit. sed sicut
 seruidi omnes honorati ~~et~~ frater nitatem diligite. In timore regem hono-
 rante. Monet ergo congruum cunctis impendete honorem. & iuxta imperium dñi
 cesari quae cesaris sunt & dō reddete quae dñi sunt. & frater nitatem beneuolenter
 alia diligere iubet liberos. ut eos quoq; qui sibi temporali conditione subiecti
 sunt fratres sibi esse in xp̄o ^{facto} recolant. unacum ipsis partem inuocantes eum qui sine
 acceptatione personarum iudicat. Serui subditi estote in omne timore dominis ur̄is.
 non tantum bonis & modestis. sed & iam discolis. Discolis in disciplina ^{dic} nomi-
 ne ducio igitur eloquio. quia graeco ^{scola} uocatur locus in quo adolecentes lite-
 ralibus studiis operam dare. & audiendos magistros uacate solent. unde scola
 interpretatur uocatio. Deniq; in psalmo ubi canimus. uacate & uidete qm̄ ego
 sum dñs. pro eo quod nos dicimus. uacate in greco habet scolasticum. scolastici er-
 go sunt eruditi. discoli indocti & agrestes sed uerumq; uult obediunt.
 subditos & explicans aperit quōdā nos supra omni humanae creaturae
 iusserit esse subiectos. alia editio pro discolis difficiles habet. & ser̄ antea
 ceter fulgentius in opusculis suis sic ponit. seruientes cū timore. non tantum
 bonis & modestis sed & iam difficultatibus. Sed benefacientes & patientes sus-
 tinētis haec gratia apud dñm. In hoc enim uocati estis. quia & xp̄i passus ē
 passus est pro nob̄. nob̄ relinquit exemplum. & cetera. Non tantum ^{uoluntate} quā
 summe conditionem seruorum glorificet. quos benefacientes. & absq; culpa
 uapulantes ad dominis crudelibus & improbis. imitatores esse dominice passi-
 onis adfirmat. audis autē xp̄i passus ē pro nob̄. & gaudes. qui a prole
 mortuus ē. Adtende quod sequitur. Relinquit uob̄ exemplum ut ^{se} quā mi-
 ni uesagia eius. Exemplum tribulationum. non delictiarum. contumeliarū
 flagellorum. dolorum obprobriorum. spinarum. crucis uulnerum mor-
 tuis. In psalmo scriptum ē. propter uerba labiorum tuorum ego custodi uiuas
 duras. propter quā uerba labiorū dñi nisi quibus promittit uitā & etna

1) qui peccata nostra ipse tulit in corpore suo sup lignum. Cum supra ad seruos specialiter
faceret sermonem. nunc generalitatem ammonet & etiam dominos in memoriam te uocet
quid pro illis de dno sustinuerit. Immo totam ecclesiam instruat quid pro eius libe-
ratione suis auctor per tulerit. Non enim ait peccata nostra sed etiam se addito.
2) qui peccata inquit nostra ipse tulit in corpore suo sup lignum. Eratis enim sicut
3) oues errantes. Quomodo oues dicit & errantes. cum hi qui in errore uitam
ducunt. edorum potius quam ouium nomine censeantur. nisi qui nouit dno
qui sunt eius. qui & multos diuinae conuersantes sustinet quos tamen in ouiu
suarum numero saluandos esse prauidet. Sed conuersitatis ^{nunc} ad pastorem
& uisitatio sem animarum ustrarum. tangit euangelicam parabola. ubi pius pastor
relictis nonaginta nouem ouib. in deserto uenit uisitare unam que errauerit.
Nanquid ibi dicam e qui ad hanc inuentam. imposuerit in humeros suos. gaudens
hoc ista beatus pater pater premisit dicens. qui peccata nostra ipse portauit in
corpore suo sup lignum. Quam uirum ita nos sedimete uoluit ut lignum in quo
peccata nostra tollerent pendens in humeris habere. ad pastorem ergo & uisitatio-
nem inquit animarum ustrarum. pastorem uidelicet qui a pascua nobis uice
donat & terra. Pascua in presentia temporalium praestat gratiarum.
Uisitatio uero animarum ustrarum. qui uisitauit nos oriens & alto. in lumi-
nate hinc qui in tenebris & in umbra mortis sedent. Uisitatio cotidie ipsam in nob
quam donauit lucem. ne deficiat seruando. immo uteretur uiuando. Quidam
codices ipsi graecum habent. ad pastorem & episcopum animarum ustrarum.
Episcopus ^{autem} latine supintendens dicitur. Quam uirum oculi dno sup iustos
& aures eius ad preces eorum. ut & omnibus tribulationibus eorum liberet eos.
4) Similiter & mulieres subdicitur sint seruatae. ut & si qui non credunt uerbo
5) per mulierum conuersatione. sine uerbo lucrifiant & cetera.
Notandum quod beatus pater ea conditione desiderat mulieres bonas
& honestas. uirtutibus in cretulis subdi. ut non solum nihil mali ad imperium eorum
faciant. uerum & in tantam casta conuersatione persistant. in superabilem

ut & iam ipsi uiris & emplum possint esse castitatis. ^{scilicet} Quorum sit non & trisecur
 capillatura aut circumdata auris. aut indumentu uestimentorum cultus.
 Quasi ceteri cipriani ait. Syrico & purpura induci xpm induere non possunt.
 auro & margaritis & manilib; adornata. ornamenta cordis ac pectoris per
 diderunt; Quod si pater inquit mulieres quoq; ammonet & coercendas
 & ad ecclesiasticam disciplinam reliqua obseruatione moderandas. quae &
 cusate cultus suos soleant per maritum. quanto id magis obseruare uirginem
 fas e. & in nulla ornatus comp&at uenia. nec diuiri in alterum possit mendaciu
 culpae; Sed sola ipsa remaneant in crimine. Sed qui absconditius cordis est
 homo in incorruptibilitate. qui & modestus sps qd e in conspectu di locu
 ples; Castitatem predicat & ornatum interioris hominis. in incorruptione
 qui & modesti sps quodammodo dicens; Qm exterior uultus homo corruptus e
 & beatitudinem integritatis quae propri e uirginum e habere destrahit;
 Imitamini incorruptionem sps per se an abstinencia & quod corpore non po
 testis mente prestate; Nas enim xps diuitias & horu ue conuentionis querit
 ornatus. Mirum & apud phytagoram naturalis scientiae lege dictante. hanc
 sententiam inueniri. uera ornamenta matronarum pudicitiam non uerere esse.
 Viri similiter cohabitantes secundum scientiam quasi in firmitate uasculo muliebri.
 imperaenter honorem similiter dicit uiros. ad imitationem pr
 uocans. quia uis supra uxorib; preceperat dicens; Considerent uiri in amosedi
 castamuram conuersationem; Secundum scientiam aut ut nouerint quod
 desiderat & tribuant honorem uasculo muliebri; Si abstinemus nos hono
 rem retribuimus. si non abstinemus per spicuum e honori contrarium esse conu
 bitum; Ut ne impediantur orationes uirae. & paulus ait nolite fraudare in
 inuicem nisi forte & consensu ad temp' ut uac&is orationi. Impediri ergo
 orationes officio conjugali commemorat. Quia quoties cumq; uxori debitum
 reddo orare non possum; Quod si iuxta alium apostoli sermonem sine inter
 missione orandum e numquam enim mihi coniugio seruiendum est. ne oratione

cui semper infistere iubeor ullahonapropediur; Infide aut omnes un animamora
tione compati entes & cetera; Quisuperius diuersas personas discrecione doce
bat iam nunc omnes communiter ammonet infidei dominice causam unum cor
|| Unam habere animam; Quia in hoc uocati estis ut benedictionem hereditate possi
deatis; Dicente uideli & iudice; Veni benedicti patris mei per capere regnum;
Potest benedictio hereditatis & illa intellegi quae ecclesia in futura uita per p & uo
benedicte; Unde & iam nunc spes uirorum gratulabunda canit; & ab abote dicit
r & benedicam nomen tuum in caelum & in seculum seculi; Quod ergo quisq; in fu
turo inuenire desiderat hoc in presenti meditari & agere satagat & conditose
|| uideli & proximum sinceram uoce benedicet & se ipsum & iam diuina parte ac
|| frater nam benedictione dignum reddet; quia oculi dñi sup ius tot & aures eius in
preces eorum uultur aut dñi sup facientes mala; Qui abeatis p & rus malum nos
pro malo reddet u & uerit immo maledicentib; benedicite iussent; reces pro
ph & icote testimonio astruit sup na inspectione & bonos semper uideri & malos
quatenus meminimus & nostram patientiam quae toleramus malos namq; beniuolentiam
quae persequentib; bona operamus & in opremio remunerandam & persecutores nros
sipoenitentia uerint digno plectendos esse su p plicio; si uerint uerit nos
quoque pro ipsorum salute quam deprecabamur ad dno coronam iuste congratula
|| tionis accepturos; Et quidē qui uobis noceat sibi emulatores fuerit;
De his dicit quae nob; ab aduersariis per uerba contumeliosa per damnare rerum
temporalium per tormenta corporis accedunt; Haec enim & huius mo
di omnia cum fidelib; irrogantur; his dumtaxat quib; emulatores sunt;
& hoc secundum scientiam nequaquam eis nocere possunt; sed per uiam
magis patientiae; equanimiter tolerantib; efferunt; et contra illis qui ir
rogant; penam accumulanda aeternam; plurimum nocent; Siquis aut
huius modi aduersis uictus deficit; non huic ille qui malum intulit; sed ip
se sibi qui hoc patienter ferre recusauit nocuit; neq; enim domus quam
uir sapiens edificauit; ideo non cecidit; qui a uiolentia tempestatum

non tulit: sed quia fundata erat sup^{er} p^{er}ram; Nec rursum ^{ea} quam stultus stult
 te f^{er} abrucauit ideo cecidit: qui a pulsata tempestatib: sed quia sup^{er} arenam posita
 erat; utramq; & enim: equaliter aduersitas feriens temptauit: sed uni firmi
 tas fundamenti: coronam per seuerantiae tribuit: altera fragilis structurae
 stulticia stravit; Non enim perfectum boni emulatores: casus aliquis uel a diabo
 lo. uel ab homine improbo: uel generali rerum labentium turbine in lauis. ledere
 potest; Ceterum constat: plurimos boni emulatores lesos esse dum uentis
 quam diligunt scientia: male instituuntur; Quantos enim in d^{omi} catholice
 credere: & recte in ecclesia uiuere cupientes: arri uersana quantos sabellii:
 aliorum uel hereticorum nequitia: necientes seduxit; Legelibrum iohannis
 chrisotomi: quem scripsit de eo: neminem posse ledi ab alio. nisi a semetipso;

¶ Sed si quid patimini propter iustitiam beati. Non solum inquit nihil uobis nocet.
 qui bonum facientib; mala ip^s rogat: sed & iam cum uos propter bona qua
 & ecratur hostis insequatur: causam uobis maioris beatitudinis prestat:
 Cum patientiae uirae uires & er^{at}; Juxta illud euangelicum; Beati qui p
 secutionem patiuntur propter iustitiam; Omⁿ n^{ost} ih^{esu} x^pm: scificat
 in cordib; ur^{is}; quid est d^{omi} scificare in cordib; n^{ost}is: nisi scitatem eius.
 quam sit incomprehensibilis gloriae: intimo cordis affectu. intus intueri:
 quam tam in desperantib; uincendi fortitudinem dare ualeat: cuius inestima
 bilis scitas fulget; Parati semp ad satis factionem: omniposcentia uos ratione:
 de ea quae in uobis est spe & fide; Duob; modis de spe & fide: n^{ost}ram ratio
 nem poscentib; reddere debemus: ut & iustas spei ac fidei n^{ost}rae causas. omnib;
 inuicem intamemus: siue fideliter siue infideliter querentib;: & ipsam fidei
 ac spei n^{ost}rae professionem: in libatam semp teneamus: & iam iter pressuras ad uer
 santium ostendentes per patientiam: quam rationabiliter eam ser uandam
 didicimus: pro cuius amore nec aduersari: nec mortem sub ire formidamus;

¶ Sed modestiam & timorem: conscientiam habentes bonam; In ipsa doctrinae scien
 tia: qualitatem monendi docendi obseruari: ut uidelicet humilitas: quae magistrae

omnium mater q; uirginitatem. & loquendo dicatur. & uiuendo monstretur;
 ¶ Ut in eo quod de tractant de uobis. tamquam malefactoribus. confundantur qui colu-
 rantur ueram bonam in xpo conuersationem; Ut qui fidem ac spem celestium. quam
 uidere nequeunt in uobis irident. uideant opera uera bona. & p haec confundantur.
 quae apta esse bona negare non ualent. uel certe sentiendum. curate benefaci-
 entes. ut qui bonae conuersationi deprehendantur. ad ueniens tempus retributi-
 onis futurae confundantur. Uidentes uos cum xpo coronatos. se secum diabolo danti-
 ¶ eruciant. Melius enim. si uelit uoluntas dei beneficientes pati. quam malefacientes.
 Haec sententia. illorum stultitiam arguit. eleganter. Qui cum pro culpis arguan-
 tur a fratribus. uel etiam poenis coercentur. patienter omnino tolerant. de si abiq;
 culpa. uel uerborum contumelias. uel damna rerum. uel aduersa quae patiuntur
 a proximis. mox ad iracundiam prorumpunt. & qui accensus uidebantur innoxii.
 p impatienciam se. & murmuracionem. noxios reddunt; Ut autem flagellorum dis-
 tantia. indispamb; meritis longedispas appareat. uideamus una eademq; ce-
 citatis molestia. tobiam. saulum. elyman fuisse percussos; sed tobiam ob hoc.
 ut uirtus patientiae eius. latius in exemplum cunctis claresceret. saulum
 ob hoc. ut de saulo persecutore. in paulum mutaretur apostolum. Elyman
 ut dignas suae p fidae poenas luens. ab eorum quoq; qui credituri erant de-
 mentatione cessaret; & mihi si dicitur optio. in a lim cum tanto patre. si uel diuini
 seu humani subiaceat iustus uerberibus; quam uel diuina uerberum. uel ad ius-
 titiae studiatahi; Rursumq; in a lim aculpis flagello ferantur. quam pro insana-
 ¶ bi pondere peccatorum. & aeterna uitione subici; Quia & xps semel pro peccatis nostris
 mortuus e. iustus pro iniustis; qui ergo iustus patitur. xpm imitatur; Qui in
 flagellis corrigitur. latronem qui in cruce xpm cognouit. & post crucem pa-
 radisum cum xpo intrauit; Qui nec inter flagella desistit ac culpis suis
 trusimitetur lectronem. qui propter peccata ascendit in crucem. & post
 crucem ruit in tartarum; Ideo aut xpm semel mortuum esse commemorat. ut uobis quoq;
 ¶ in memoriam reuocet. qui a temporaneis nris passionibus. merces reddatur. & aetna ut nos

non Bede
 prohibentem

offerre & do. Mortificatus quidem carne. uiuificatus autē spū; De hac mortifica-
 tione carnis. & uiuificatione spū. quam habent hi qui pro dño per patientiam laborant.
 Dicit & apostolus paulus; Et si exterior homo noster corrumpitur. sedamen-
 tum quod intus est. renouatur de die in diem; Offert ergo nos dō patri xpī. cum p-
mortificationē carnis pro illo immolari gaudemus. id est uitam nrām laudabi-
lem. in conspectu patris ostendit; uel certe offert nos dō. cum ab solutor carne.
in gēnum nos regnum introducit; Sane hoc quod dicitur. uiuificatus autē spū.
 scilicet ^{na} athanasius alexandriae pontifex. non ad hominis spm. qui mortificatus melius
 uiuificatur. dicitur propheta ad dñm. ut uiuificet spm̄ humilium. & uiuifi-
 cet cor contritum. sed ad gratiam potius refert. qui mortificantib; car-
 nem suam. uitam sibi habuit sempiternam; Utitur enim & hoc testimonio
 contra arrianos. qui equalitatem scē trinitatis contradicunt. & struunt
 quā diuidua diuinæ operationis unitate. uiuificet ^{pat. scilicet} uui filius. uiuifi-
 cet spū scē; Pater uidelicet & filius. qui a scriptum ē; Sicut enim pater
 suscitauit mortuos. & uiuificat. sic & filius quos uult uiuificat; spū uero scē.
 ut hoc testimonio declaratur. quod dicitur de filio. ut nos offerre & do. mortifi-
 catus quidem carne. uiuificatus autē spū; Ideoq; quorum una operatio est.
 horum esse dispar substantia. uel essentia non possit; In quo & hī qui in car-
 ne ^{et clasi} erant. spū ueniens predicauit. qui erant increduli aliquando;
 quā nris temporib; in carne ueniens. iter ^{mundo} uitæ predicauit. Ipse & iam ante
 diluuium. eis qui tunc increduli erant. & carnaliter uixerant. spū ueniens
 predicauit; Ipse enim spū scē miserat in noe. & ceterisq; qui tunc fuere scī.
 & per eorum bonam conuersationem. prauis illius sui hominib;. ut ad melio-
 ra conuerterentur predicauit; Concluser namq; in carne dicit. carnalib;
 desideris uehementer adstrauatos; unde de illis scriptura ait; Quia
 omnis caro corruperat uitam suam; quod autē dicit. in quo signū ficit in eo
 quod premiserat. ut nos offerre & do. quia & tunc si qui ad predicatione
 dñi. qui per uitam fidelium pretendebat credere uoluisent. & ipsos offer-
 re dō patri gaudebat; Si qui autē dērahebant de bonis. tamquam de-

malefactorib;: huiusmodi diluio confundebantur; Nam & de utroq;
potest intellegi quod ait in quo: id est in quo & eis qui in car- ne conclusi
erant: spū ueniens predicabat: & per eandem suam predicationem: & eseden-
tib; coronalucidis: & his qui incredulitate perstrassent: confusionasceretur;
Quidam codices habent: in quo & his qui in carcere erant: spū ueniens
predicauit; Quod ad eandem precuorum: atq; incredulorum intentionem
respicit: qui qm̄ tenebris obscuratum habent sensum: merito & iam in hacuita
in carce^{te} inclusi esse dicuntur: In quo uidelicet carce^{te}: interiorib; adhuc
tenebris: hoc ē cecitate mentis: & operib; iniustis grauantur: donec carne
soluti: in tenebras exterioris: & in carce^{te} proiciantur & eterna
damnationis; De quo dñs in euangelio; & iudex inquit tradet te ministro:
& in carce^{te} mittaris; qui cum uis & iā sci: in hacuita sē in carce^{te} posi-
tos: cum gaudium supnae patriae sciant: merito pro clament iuxta illud
psalmista; Educe de carce^{te} animā meam: ad confitendū nominatio;
Discedit namq; inter utrumq; carce^{te} multum; Si quidem reprobū in car-
ce^{te} sunt peccatorum & ignorantiae: Iusti uero: in carce^{te} licet & tribulationū
positi: luce semp iustitiae: dilatato in dñm corde fruunt; quod designauerunt
apostoli paulus & silas: cum medianocce in carce^{te} horrore: licet
uincti & flagellati: ymnū dō laudis lēssimie uoce canebant;
Quidē hunc locum ita in precatu^s ē: quod consolationem illam de qua
dicit apostolus dñs: multi prophetae & iusti: Cupierunt uidere quos
uidetis & non uiderunt: & audire quos uos auditis & n̄ audierunt;
De quo & psalmista: defecerunt oculi mei in bloquium tuum: dicentes
quando consolaberis me: Sci qui escentes in inferno desiderauerunt;
quod^{ante} descendente in inferna in inferna dñs: & iam qui in carce^{te} se erant:
& increduli quondam fuerunt: in dñs: noe: consolatione uel & oratio pre-
dicata fuerit: haec illa dixit; sed catholica fides habet: qui descendens ad infer-
na dñs: non in credulos inde: sed fideles solummodo suos edūcens: ad celestia se-
cum regna p̄duxit; Neq; sunt cor potē animab;: & inferorum carce^{te} sceler-

rum inclusit: sed in hac uita uel per se ipsum. uel p suorum & empla. sive uerba fidelium.
 c. cotidie uanitate demonstrat; De quib; benedicatur; Qui increduli fuer aliquan
 do & spectabant di pacientiam. In dieb; noe cum fabricaret archa; Nam & ipsa di pacientia
 predicatio eius erat. Cum noe octuam annos. arce & oporib; insisteret. Quid mundo futurum
 esset. cotidiana operis & executione monstrabat; Unde paulus ait; An ignoras.
 qm patientia ad poenitentia reuertit. & cetera; Alii translatione hunc locum ita
 habet; Xpi semel pro peccatis nris mortuus e. iustus pro iniustis. ut nos adducat ad dm.
 mortificatos cor post. uiuificatos ⁱⁿ spu. in quo spu. & eis qui in car nre erant predica
 unt. qui quondam non crediderant. In dieb; illis. cum & spectarent di pacientiam. In die
 eb; in dieb; noe & cetera; In qua pauci id est octo anime. saluae factae p aquam. quod
 & uos nunc simili forma. saluos facit baptismat. ad similitudinem dicit archa. &
 aquis diluuii. & recte omnino. quia & ipsa fabricatio archa. de lignis leui gatis.
 constructionem significat ecclesiae. quae fit de colloca tione animarum
 fidelium. p architectos uerbi; & qui pereunte orbe toto. pauci id est octo
 anime saluae factae sunt p aquam. significat quae ad compierationem pereuntiu
 gentilium iudeorum. hereticorum. & falsorum fidelium. multo breuior e nume
 rus electorum; Unde de angustia porta & artauia. quae ducit ad uitam dicit;
 & pauci sunt qui inueniunt eam; & iterum nolite timere pu illud greg.
 quia conplacuit patri uro dare uob regnum; de quo p u illo greg. & hic apte sub
 lungitur; Non carnis depositio sordium. sed conscientiae bonae interrogatio
 in dm; Ubi enim e conscientia bona. nisi ubi e & fides non ficta; Docet namq;
 apostolus paulus. quia finis precepta e caritas. de corde puro & conscientia bona.
 & fide non ficta; quia ergo aqua diluuii. non saluauit extra arcam postros sed occi
 dit. sine dubio pfigurabat omnem heretia cum. licet & habentem baptismatis sacra
 mentum. non alius. sed ipsius aquis ad infer nam erigendum. quib; arca subleuatur
 ad celum. ipse quoq; octonarius numerus. ipse quoq; octonarius numerus anima
 rum. quae saluae factae sunt. significat quod sca ecclesia in sacramento dominice
 resurrectionis. baptismi lauacrum pcepit. ut sicut ipse resurrexit a mortuis
 per gloriam patris. ita & nos & purgati a peccatis per aquam regenerationis.

in nouitate uitae ambulemus. Octauamq; die. idest post septimam sabbati. dñr
 a mortuis resurgens. & exemplum nob futurae resurrectionis. & mysterium
 nouae conuersationis. quod interris positi. celestem uitam ageremus ostendit;
 quod & iam ipse dñs exponendo. subiungit dicens; per resurrectionem ihu xpi.
 qui est in dextera dñi. Delectans mortem. ut uitae & aeternae participes efficeremur;
 Sicut ipse resurgens a mortuis. ascendit in celum. & sedet ad dexteram dñi. sic & iam
 nob. p baptismum salutis. ad regni caelorum introitum patere signauit; Bene autem
 delectans mortem; quod enim de glutiimus. agimus ut uirtutem corporis
 quam patet assumptum; & delectauit mortem dñi. quam resurgens a mortuis
 ita funditus consumpsit. ut nihil contra se ultra. per attritionem alicuius corrup
 tionis ualeat. ac manente specie ueri corporis. abesse & prorsus labes. omnis prae
 fragilitatis; quod ipsum & nob. in fine promittatur futurum. dicente apostolo. cum
 de nostra resurrectione loqueretur; tunc fiet sermo qui scriptus est. a sortae motu inui
 toria; Bene a sortae. qui cum & nos uitae & aeternae participes fuerimus effeca.
 Itaque uirtus corporis. immortalis. omni praesens corruptionis. neu tollit.
 Quomodo sol & flamma ignis. immisam sibi aqua guttam. ardoris sui consumere
 uirtute profectus inquit in celum. subiecit sibi angelis. & potestates. & uirtutes;
 nulli dubium. quin si hodie. semp erant angeli. & omnes potestates. & uirtutes.
 Virtutes. ac potestates subiecit. quae cum patre & spu sco. unum sine ullo
 initio dñi laudant. tremunt. adorant; Sed necessario admonendum batur
 p & iustitiam. qd assumpta humanitas. in tantis gloriae resurgendo. sublimata.
 ut incomparabili culmine. omni angelice dignitatis potentia praese
 ratur; Juxta quod & psalmista dicit & de ipso patri; Minuisti eum paulomi
 nus. ab angelis. continuo subiecit; gloria & honore coronasti eum. & con
 stituiti eum super opera manuum tuarum; Omnia subiecit sub pedibus eius;
 Xpo igitur passo in carne. & uos eadem cogitatione. Postquam & exemplum
 resurrectionis dominice. & ablutionis nrae. quaesit in baptismo. de archa
 & diluuii sacramento. attruxerat. reuertitur ad hoc quod dicere coe
 perat. ut imitantes opus redemptoris nri. inter bona quae facimus.

34

pacienter malorum nequitiam toleremus; Notandum autem quod distincte lo-
quens ait; Xpo igitur passo in carne; quia sicut beatus ambrosius ait; caro eius
epassa; diuinitas autem mortis libera a passione; corpus naturae humanae concessit legi;
An uero mori diuinitas potest; cum anima non possit; Nolite inquit ueritas; time se-
eos qui corpus occidunt; animam autem non possunt occidere; si ergo anima occi-
di non potest; quomodo diuinitas potest; Quia qui passus est in carne; desit a pecca-
tis; Ut non iam hominum desideris; sed uoluntati dei quod reliquum est; in carne bre-
ui uiuat temporis; Qui quis sanctorum; corpus suum ad martyrium; per secutorum uo-
lentiae subdidit; nulli dubium; quin usque uitae suae terminum; quantum huma-
nae naturae possibile est; sese a peccatis abstinuit; Quid enim de peccati perpetrati-
one; quid de carnalibus; desideris cogitat; quod nisi uoluntatem dei potuit ani-
mouere; quid uel ligno adfixus; uel lapidum ictibus; circumdatus; uel bestia-
rum morsibus subiectus; uel ignium flammis suppositus; uel scorpionum flagris
perforatus; uel alio quolibet poenarum genere affectus; hoc tantum modo desiderat
cogebatur; quando finito certamine; coronam uitae percipere; talium ergo nos
mentem; beatus petrus cupit semper imitari; cum proposito dominice passionis
exemplo eadem cogitatione; contra nequitiam prauorum; contraque uitiorum
oblectamenta precipit armari; uolens intellegi; qui etiam nos in pace ecclesie
quiescentes; si habita impatiens induimus; facile iuuante domino; lapsus uitam pec-
catorum; hominumque desideria cuncta diuinae diuinae uoluntatis subiugamus
imperis; Denique & psalmista dominum precatur dicens; Infige timorem tuum carnes
meas; au diuis enim tuus timui; Et apostolus; qui ergo christi sunt inquit; carne
suam crucifixerunt; cum uitis & concupiscentiis; Qui ergo timore iudiciorum
caelestium; carnales in mente concupiscentias & tingunt; iam talis crucifixo
a patiente pro christo similis est qui mortuus est & sustens peccatis; ditantiam seruitio
uiuunt; In quo ammirantur; non concurrentibus; in eandem luxuriae confusio-
nem blasphemantes; Quia carnem inquit uiram; crucifixis tamen cum uitis
& concupiscentiis; euenit profecto; ut & si propter suam perfidiam uos blasphe-
mant; ut putic segregatos ab eorum consortio; in uita tamen conuersatione;

sepe opera iustitiae & pietatis uideant. Quae merito ammirantur & pro quibus fide
si uire laudent. ac uenerentur xpi anam. Qui reddent rationem ei qui paratus est
si iudicare uiuos & mortuos; Ideo inquit minus curate minus dolete sibi facientes
blasphemamini blasphemamini a reprobis quia & si uos tacueritis. non tamen
tacebit neq; compescatur dñs. iudex utiq; iustus qui & illis blasphemiae suae
si & patientiae uestrae uobis premia digna restituet; Propter hoc aut & mortuis
si euangelizatum est ut iudicemur quidem secundum homines in carne uiuamus aut
secundum dñm in spū; tantum cura tantus amor; tantum est desiderium nos mor
tificari carne uiuificari aut spū. ut his quoq; qui maioribus criminibus
in uoluti sunt. & inter mortuos iure nominantur. luxuriosis uidelicet desideris
uolentis. comestationibus. potationibus; & illicitis idolorum cultibus; uerbum
fidei euang^{seli}izare preceperat. quatenus & iam illis iudicatis. id est spreto
& abiectis carnalibus desideris. spiritaliter uiuant. unaque cum eis quos in
nocenter uiuentes. euangelizati inuenit. uitam & peccant & est hā;
Omnium aut finis adpropinquabit. Ne sibi quisq; blanditur de longui
tate futuri iudicii. in quo uiuos & mortuos dixerat esse iudicandos;
Consolte ammonet. quia & si incertus est & tunc mihi discriminis aduentus.
Certamen omnibus constat quod in hac mortali uita diu subsistere neque
unt. Effote itaq; prudentes. & uigilate in orationibus; & dñs in euangelio.
nos in certa finis. in uita semp orare & uigilare precepit; At namq; loquens
de die iudicii. uigilate itaq; omnitempore orantes. ut digni habeamini fu
gete ista omnia quae uentura sunt. & stare ante filium hominis; Bene aut
in orationibus uigilare iubemur. ut cum stamus ad orationem cogitatio omnis
carnalis & seculi abscedat. nec quicquam tunc animus praeter id solum
quod precatur cogitat. subripit enim frequentis hostis & subtiliter
fallens preces nostras ad dō auocat. ut aliud habeamus in corde. & aliud
proferamus in uoce. cum intentione sincerā dñm delectat. non sonus uo
cis. sed animus seruus adorat. Ante omnia in uobis in uobis in uobis
si caritatem habentes continuam. Bene addidit. continuam quā sepe

diligere ualeamus, Semp aut uigilare in orationib; fragilitate carnis obstan-
te nequimus. semper his quae subiungit uirtutib; insistere minime ualeamus
id est hospitalitatis doctrinae administrationis gratiarum uel communium uel spi-
tuum in proximos ceterisq; huiusmodi quia haec nimirum & per officium corporis
& per tempora oportuna fieri necesse est. Ipsa enim caritas cuius instinctu haec so-
ri saguntur. qui auctori homini presidet & semper ibidem habere potest. quamuis
in publicum non semper ostendi potest. Quia caritas cooperit multitudinem pecca-
torum. In eo maxime cum ueraciter deo dicit. & dimitte nob debitam sicut & nos
dimitimus debitorib; nr̄is. Et quidem cuncta opera bona quae facimus culpas
quas facimus diluere & operire certum est. Sed hoc ideo specialiter de cari-
tate dicitur. per quam proximis nr̄is ea quae nob debent donamus. quia iustus
simus apud dm̄. ut iuxta mensuram pietatis quam ensi fuerimus remittitur
nobis. Sicut econtra terribiliter duri cordis uir sapiens arguit dicens.

Homini iram seruat. & ad o querit medelam. nec dubitandum quod in eo
quoq; qui per caritatem quicquid ualeat ergit correctionem proximi admonen-
do increpando. castigando. operatur. caritas ipsa cooperit multitudinem
peccatorum. iacob testis. ne quia. qui conuer-ti fecerit peccata sua ab o se
uiae suae saluabit animam suam a morte. & operit multitudinem ^{peccatorum}. Siquis loquit
quasi sermones di. Timens uidelicet ne preter uoluntatem di. uel preter quod in sc̄is
scripturis euidenter precipitur. uel dicat aliquid uel imperet. & inueniatur
tanquam falsus testis di. ut sacri legis uel introducens aliquid alienum ad doctri-
nam di. uel certe subreliques & praeteriens aliquid eorum quae deo placita sunt.
Cum ipsa manifestissime predictorib; ueritas de his quos imbuetent precipiat
dicens. Docentes eos seruare omnia quaecumq; mandaui uobis. & ea enim quae
ipse mandauit non alia. & haec non & parte sed omnia suis auditorib; seruanda
tradere iubet. Siquis ministrat tamquam & uirtute quam administrat di.
Tanto humiliter impendat quisq; proximo bonum omne quod potest. quanto cer-
tissimè nouit quia a se & ipso non potest habere quod impendat. ut in omnib;
honorificetur di per ih̄m xpm̄. Juxta ipsius ih̄u xpi preceptum quo ait. uidean

uestra bona opera & glorificent patrem ur̄m qui in celis ē, Honorificatur ergo
d̄s in acerbis nostris. cum omne quod bene ac secundum uoluntatem eius facimus
non hoc nostris meritis sed eius gratiā tribuimus. Et contra aut malā gerimus
« nrae solam malitiā uel ignorantiaē deputamus, Carissimi nolite mirari in
« fer uore qui ad temptationem uobis fit, Quidam codices habent nolite peregrinari
nari in fer uore utriusq; aut uerbis sensus impraeruptū ē. quia neq; mi
rari quisq; fidelis debet. quare in hac uita feruorem patitur tribulationum.
qui certatione ideonunc tribulationib; temptatur. ut cum probatus fuerit
ad futurae uitae coronam percipiendam dignus habeatur, Neq; se aliquis
ideo peregrinū & extraneum xpi membris estimare debet. quod praesentis seculi
feratur aduersus. cum d̄ni & uitae mortis & in eius ecclesia. nūquam a proto
martyre abel usq; ad ultimum electum qui in fine seculi nasciturus ē infidelium
persecutio cessauerit, Unde bene cū dixisset. nolite mirari in fer uore. addidit.
quasi noui aliquid contingat, Quia ualde ē antiquum & frequens electorū d̄i uitae
« praesentis aduersa pro aeterna salute tolerare, Nemo enim ur̄m patitur tam
homicida. aut fur. aut maledicus, Tam quā maledicus enim patitur. qui passio
« ^{siue} n̄ t̄mpore in sui saltem iniuria persecutoris effrenatur. Qūntempus ē ut inci
piat iudicium de domo d̄ni, Duo sunt iudicia d̄i p̄ scripturas insinuata. Unum occultum
alterum manifestum, Occultū iudicium ē poena. qua nunc unus quisq; homi
num. aut exercetur ad purgationem. aut ammonetur ad conuersionem. aut
si contempserit uocationē & disciplinam d̄i & cecatur ad damnationem. Iudiciū
aut manifestum ē quo uenturus ē d̄s iudicare uiuos & mortuos, Nunc aut esse
dicitur ē tempus quo incipiat iudicium de domo d̄ni. id est de ecclesia. quae per
exercitium praesentium afflictionem futurae gaudia preparatur, Namq; repro
bitantē securiores nunc & sine ulla uindictae uerbere uitam transitoriam
ducunt. quanto eōs in futuro nihil nisi uindicta iudicat, iuxta illud beati iob.
« dicunt in bonis dies suos. & impuncto ad inferna descendunt, Sicut primū
« anob; quis finis eorum qui non credunt euangelio d̄i. hinc colligitur quā
tallic feriat distinctione quos reprobos. si hic sic cruciat quos amat. si in m̄

gellantur filii quid debent sperare serui nequissimi; & si iustus uix saluabitur
 impius & peccator ubi parebunt; Nolunt credere pelagianum quod mundo homine
 totae generis humani massa uitiata & damnata. A quo uitio & damnatione
 solasana & liberat gratia xpi. Quare enim iustus uix saluus erit. num
 quid liberare iustu labor. e. do. absit; sed ut ostendatur quia merito fuerit
 damnata natura. Non uult facile de tanto malo necipse omnipotens li
 berare. propter quod & peccata procliuia sunt. & laboriosa iusticia
 nisi amantib; sed caritas quae hos amantes facit & do. e. Notandum aut quod
 hanc sententiam beatus p. & rus de pro uerbis salamonis iuxta u. & etem. ^{ten} *dirigit*
 & tionem adsumpsit. pro quo in nra de hebraice ueritatis fonte descendit
 scripam e. Si iustus inter rarecipit. quanto magis impius & peccator.
 quod e. apertedice. Si tanta e. uitas mortalis fragilitas. ut ne uita
 quidem qui in celo coronandi sunt. hanc sine tribulationib; propter
 innumeram uitiae naturae labem transeant. quanto magis hi qui a celesti
 sunt gratia & torres. certep. p. & uas suae damnationis & ita u. & peccant.
 Senior ergo qui in uob sunt obsecro consenior & testis xpi passionum
 In eo iudicet & testis qd. p. & in illo pauente adstrit & cuncta u. & e. bant aspexit. t. e. s. t. e. quia
 ipse propter nomen xpi. carcerem uincula. & uerbera passus e. u. & actib; apos
 tolorum legimus; Qui & eius quifuturo reuelanda e. gloriae communi cator
 Tunc nimirum cum in monte sco. gloriam uultus eius celestem cum iacobo &
 iohanne con. sp. & it. sius cum resurrectionis & ascensionis eius potentia
 cum & eris qui ad fuere discipulis uidit. Pasce qui in uob e. gregem di; sicut
 dnr. beatus p. & ro totus gregis eius hoc e. ecclesiae curam habere iussit. ita ipse
 p. & rus sequentib; ecclesiae pastorib; iure mandat. ut eum quisq; qui secum est
 gregem di. sollicita gub. nactone tueatur. Prouidentes non coactis sed
 spontanee secundum dm; Coactus pascit gregem di. & prouidit. ille qui prop
 ter inopiam rerum temporalium non habent ^{unde} uiuat. idcirco predicat euan
 gelium ut de euangelio uiuere possit. Spontaneos ^{uero} & secundum dm. qui nullus
 terreni regni. sed uirtutum supernae mercedis intuitu uerbum di. praeficit.

orificatio
 uoluntate
 maligerm
 oltemita
 nolreper
 quia neq
 uoluntate
 probat fr
 neq; se illa
 p. & rus
 quid p. &
 e. infido
 e. addidit
 e. d. u. u.
 n. u. u.
 p. & rus
 e. u. u.
 Unum cu
 is quisq; he
 sionem au
 tionem
 Nunciat
 ecclesia qui
 Namq; ip
 transitoria
 illud bene
 r. Si uis
 colligere
 uos ante p.

dirigit

Quod utrumq; distinguens ab inuicem apostolus paulus, Si enim uolens inquit
hoc ago mercedem habeo, Si aut inuitus dispensatio mihi creditae, Dispensatio
quippe ^{habet} ^{scilicet} ^{curam} ad tempus habet precipitur, Verbigitima quinquagesima
dominisui conseruis in tempore disperare iubetur. cuius simulatur quoniam spon
taneae sed inuitus euangelizat, Neque turpis lucri gratia sed uoluntaria
turpis lucri gratia prouidit & gregidi qui propter questum & terrena commoda
predicat. cum religionis opera cuncta spontaneae fieri debeant, Juxta illud exem
plum constructionis tabernaculi quod presentem ecclesiae constructione preten
debant, Ubi & omnis multitudo filiorum ^{isrl} obtulerunt mente promptissima atq; de
uota primitias dno ad faciendum opus tabernaculi, sponte propria cuncta tribu
erunt ^{et} artifices sponte sua obtulerunt se ad faciendum opus, Neque ut do
minantes in clericis sed forma facti ^{stet} & animo, Ut uidelicet humili
tatem quam subditos & aduersos & ad inuicem habere desideratis. ipsi prius
et ad eam monstrarent. Et animo seruis integro; Juxta illud dominicum
Scitis quia hi qui uidentur principari gentibus dominantur eis & principes
eorum dominantur eis & potestatem habent ipsorum, Non ita autem est in uob;
sed qui cumq; uoluerit fieri maior erit uester minister; & qui sumq; uolu
erit in uobis primus esse erit omnium seruus; Quod paulus imperium diligen
ter obseruans ait, Non enim nos in uos ipsos predicamus sed ihu xpm dnm nrn
nos autem seruimus ^{per} ihu; Similiter ad olescentes subditi estote senioribus;
Postquam in senioribus quomodo preessent docuit oportebat ut & iam iunio
res ad obediendum patriae eorum prouisioni instruerent, non autem op
erat ^{et} pluraloqui sed tantum ^{sub} proiectionis dare preceptum. Quia nimirum se
nioribus preceperat ut forma facti essent subditis & sufficiebat minoribus
ad maioribus bene agentibus & exempla respicere & haec deuote imitari, Sed ne
haec audientes prelati putarent subditis suis. & non & iam sibi debita
humilitatis iura esse seruanda ^{solimonia} continuo generaliter uimone
do subiecit. Omnes autem inuicem humilitatem insinuare omnes
& enim dicit & senioribus & ad olescentes. qui inuicem iubentur

humilitatis insinuatur tunc & humiliter regendo & illi obsequendo
humiliter. quod apud ^{ipſa} p̄d̄rum & imp̄so factum legimus; cum intrante eo cesa
ream cornelius corrent pedib; se humiliter eius affrauit. & ille humilius
leuauit eum dicens. Surge & ego enim hōmo sum sicut & tu. Et quidē
cornelius necdum renatus in xpo. necdum ecclesiae erat membr̄s incorpora
tus. Omnes ergo humilitatem alter utrum uel & exemplo docē uel & iam uerbo
insinuat. Quia uirum omnib; supbiae uitium quod angelos de caelo eie
nouerat esse cauendum. Omnes ad iuncta salamonis sententia ter res salubrit
acrefouē dicens. Qui cōt̄ supbis resistit humili b; aut dat gratiam;
Et quaesit eadem gratia quam confert; ^{humilib; d̄} consequenter & ponit. cum am
monendo subiungit. Humiliamini igitur sub potenti manu d̄. ut uos & alii
in tempore uisitacionis; hanc erige gratiam humili b; tribuit. ut quomagus
humiliati fuerint propter ipsum tempore cor taminiſ. eo gloriosius
& altentur ab ipso tempore. ^{reſc̄i} u b̄uſi onis; potest aut humiliatio hoc in
loco multifarie accipi. hoc ē & ea quam incipiens quis qua uia uirtutum pro ab
luendis quae commiserat peccatis salubriter atterritur. & illa quae spontanea
mentis deuotione. ap̄fectionib; d̄o uel proximis in pace & hibetur. rerum circū
stantium. nec non & ea qua incurſantib; persecutionū turbini b; inuictus
pp̄tentionis uirtutem animus armat. Omnia uē genere d̄o deuote humilitatis
merces succedit. Illa; ut quis tempore suae peregrinationis humiliant tempore
suae uisitacionis & altentur. Sobrii estote & uigilate quia aduersarius
uester diabolus tanquam leorugens circuit. ^h querens quem deuorē;
In huius expositione sententiae non nr̄a uerum beati cypriani dicta po
namus. Circuit inquit ille nos singulos & tamquam ^h clausos obsident
muros & explorat & temptat. An sit part aliqua membrorum minus stabilis
& minus fida cuius aditu ad interiora poenetre tur. Offerit oculis
formas inlices & faciles uoluntates ut in se destruat castitatem. Aut
per canora musica temptat. ubi ^h som dulcioris altitu soluat. & molliat
xp̄ianū. uigorem linguam conuicio prouocat manum iniuriis la cessan

tib; adpēculantia con cedit instigat. ut fraudator em faciat. Lucra opponit
iniusta ut animā pecunia capiat. ingerit per nitiosa compendia honores
• terrenos promittit ut celos adimat. Ostendit falsa ut uera subripiat
& cum latenter non potest fallere. & certe atq; aperte minatur terrorem
tur bide persecutionis. intentat ad debellandos seruos dī in quibus semp
& semper infestus. In pace subdolos impersecutione uiolentus. Quam
• omnia obrem ^{em} omnis diaboli uel fallaces insidias uel aperte minas stare debet
instructus animus & armatus. temperatus semper ad repugnandum. quam
|| tunc est ad impugnandum semper paratus inimicus. Cui resistite fortes infide
|| de scientes eandem passionem ei quae immundo est frater noster iuxta fieri
Tanto inquit fortiores estote infide. tanto maiorem habetote fiduciam ad
superandas diaboli uersutias. quanto constat quia non uos soli temptamini
sed ipsa passio quae uos fatigat. ei quoque quae per totum mundum est
ecclesiae xp̄i uel uidelicet fraternitati. • & quod a constitutione mundi semp
passisunt iusti. pudeat nos solos pro omnibus sustinere non posse;
|| Per siluanum uob ut arbitror fidelem fratrem breuiter scripsi obsecrans
|| & contestans hanc esse ueram gratiam. Quod ait obsecrans potest ad super
riora referri. Quia uidelicet breuiter eis scripsent non imperans sed obsecrans
eos fortes infide persistere. Potest & ad sequentia recte copulari. ut intellige
gatur non solum contestari eos hanc esse ueram eorum gratiam quam scriben
do predicat. quia uerum non est in alio aliquo salus in quo oporteat nos
saluos fieri. sed & iam obsecrare eos ut hanc esse ueram suam gratiam faciant
quam butisunt in xpo. Gratia autem xp̄i eorum fit gratia qui hanc mundo
corde suscipiunt. Nam gratiam dī qui spernit. non ipsam gratiam
minuit. sed hanc suam non esse id est sibi non faciat prodesse. Salutate
uos ecclesia quae est in babilone. & marcus filius meus;
Babilonem triplicem romanam dicit. uidelicet propter confusionem multi
plicis idolatriae. in cuius medio sc̄a ecclesia iam nudis & per parua fulge
bat. Juxta exemplum plebis israheliticę quae quondam parua numero & captiua

sup flumina babylloniae sedent absentia scae terrae deflebat. neccum cum dñi
 in terra aliena cantare ualebat. Et bene beatus petrus dum suos auditores ad
 tolerantiam hortatur. aduersitatē presentium. Dicit etiam ecclesiam que
 secumē in babilone constructa id est in confusione tribulationum. & tamen caelestē
 eam esse confirmat ut ostendit scem di ciuitatem in hac uita. Apertione
 & p̄sura ciuitatis diabuli quā babilonia signat immunem esse non posse.
 Marcum aut filium suum euangelistam dicit. qui uis baptis m̄ dicitur filius
 effectus. Unde patet quā prius quam marcum alexandriam de syria mitteret ad euā
 gelizandum epistolam ante scripsit. Tempore autē claudū principis & petrus
 ac marcus romam uenerunt. & ipse marcus descripto reuē euangelio suo alex
 andriam missus ē. Unde colligitur quod epistolam hanc petrus dum quertur
 ubi uel quando scripsit. locus erat roma temp' claudii cesaris.

Salutate inuicem in osculo scō. Osculo scō. osculo uero. osculo pacifico. oscu
 lo columbino. non ficto. subdolo polluto. quali uisus ē ioab ad occidendum
 amasam quali iudas ad tradendum saluatorem. quali uisus ē hi. qui locuntur pa
 cum pro amico suo. mala uisus in cordibus eorum. Illi ergo osculo scō salutem in
 uicem qui non diligunt uerbo ne lingua sed opere & ueritate.

Gratia uob omnib; qui estis in xpō ihū. A gratia incepit epistolam. in gratia
 consummauit. mediā gratiē respexit. ut errorem pelagianum omni locu
 tionis suae parte. damnaret; ecclesiam uero xpī non nisi per gratiam eius
 saluari posse doceret. Et consulte eum dicit gratia uob addit omnib;
 qui estis in xpō ihū. ut ea quae paucis ecclesiis id est ponticae. galatae.
 capadociae asyae. & bythimiae scripsit. cunctis p̄ orbem xpī ecclesiis
 scriberet designat. sicut & iohannis in apocalypsi cum septem asiae
 ecclesiis. singillatim pro ut comp̄tebat ammoneret adiunxit. per sin
 gularia concludens. qui habet aures audiat quid sp̄s dicat ecclesiis.

Ap̄tem inuans quod cuncta quae cum cunctis ecclesiis scripsit. scripsit
 omnib; qui auditum salubrem habent uniuersis fidelium scriberet ecclesiis
 EXPLICIT IN EPISTOLAM BEATI PETRI APOSTOLI PRIMAM